

ימי תשועה, שכבה בוגרת
שיעור 6 – געגועים לעיר המקדש
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

געגועים לעיר המקדש

ימי תשועה

שכבה בוגרת

הרציונאל

"מידות גדולות שהיו צריכות להיקבע במסד האומה, נפתחו בגדולי-גדולים, והם שהעמיקו בהם עד השיתין של הנפש והעלו אותם למרומים שברוח.

מידות החסד והאהבה נפתחו על ידי אברהם אבינו, מידות הגבורה והיראה נפתחו על ידי יצחק אבינו, וכיוצא בזה.

והנה רצה הקב"ה לפתוח שערי מידה חדשה להעמיק בלב האומה הישראלית: **מידת געגועים לארץ ישראל**, שגם בהיותם על אדמת נכר תהיינה עיניהם נשואות לציון וליבם יהיה מלא המיה לארץ אבותיהם. ועמד ופתח מידה זו על ידי רעיא מהימנא, השליח הראשון אשר נשתלח לגאול את ישראל.

"וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בָּעֵת הַהוּא לֵאמֹר: ...אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה" (דברים ג', כ"ג-כ"ה) - שיטח משה רבנו תחנונים ותפילות... והרחיב והעמיק רבות בהפצרותיו... ובתחנוניו-תפילותיו המרובות של משה רבנו, נפתח **מעין עמוק ביותר של געגועים לארץ ישראל** שכוחו המרווה יפה לכל הדורות. ומאז כל השואב ממעינו של משה רבנו, גם אם הוא נמצא במרחקים - מתגעגע הוא לארץ ישראל, ואין סוף לצימאון, ואין גבול לכמיהה, כי גדול המעיין ועמוק הוא" (מתוך הספר מועדי הראי"ה).

תפילתו של משה לא נענתה במישור הנקודתי. בקשתו להיכנס לארץ ישראל לא התקבלה, אך תפילה זו פעלה רבות וקבעה לדורי דורות את מעיין הגעגועים של עם ישראל לארץ ישראל.

המטרות

- התלמידים יחוו את הגעגועים לארץ ולמקדש מתוך מפגש עם סיפורם של יהודי אתיופיה.
- התלמידים יבינו כי הגעגועים והתקווה לאורך הדורות הצמיחו את ההתעוררות לשוב לציון.

מבנה השיעור

- פתיחה: על נְהִירוֹת בְּבֶל (מליאה)
- שלב א': אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי (מליאה וזוגות)
- שלב ב': מרחוק ישתחו לירושלים הקדושה (מליאה)
- שלב ג': תפילותיו ותחנוניו של משה רבנו פתחו מעין עמוק של געגועים לארץ ישראל (מליאה)
- סיכום: האם גם אני מתגעגע? (עבודה יחידנית ומליאה)

ההכנות הנדרשות

- יש להכין תמונת מדליה (נספח 1) להצגה בפני הכיתה.
- יש לצלם את ארבעת הסיפורים בנספח 2, סיפור אחד לכל קבוצה.

ימי תשועה, שכבה בוגרת
שיעור 6 – געגועים לעיר המקדש
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

- יש להכין את תמונת "הצד השני של המדליה" להצגה בפני הכיתה (נספח 3).
- יש להכין את תמונת האנדרטה להצגה בפני הכיתה (נספח 4).
- יש להביא ארבעה דפים לבנים גדולים להכנת המדליות בקבוצות. רצוי לחתוך את הדפים מראש בצורת עיגול גדול.

מהלך השיעור

פתיחה: על נהרות בבל (מליאה)

- נאמר: כעת נספר סיפור שמקורו במזמור תהילים.
- נבקש להאזין ולחשוב באיזה מזמור מדובר.
- נספר:

הייתי ילד קטן אבל מה שראו עיני באותם ימים לא אשכח לעולם.
יצאנו לדרך רחוקה, סלינו על שכמנו ובתוך הסלים כל רכושנו. הלויים שבנו נשאו על שכמם כינורות ונבלים.
צעדנו ימים רבים, ביום ובלילה, בחום ובקור, גולים אל ארץ זרה. ראשנו שח ופנינו חפויים.
כשהגענו לנהרות בבל מחנק עלה בגרונו. לא נשארה עין יבשה. ישבנו על גדות הנהר ובכינו בכי רב.
זקן הגולים עמד כתינוק והתייפח מרה: "ציון, ציון", וכולנו געינו בבכייה אדירה.
זכרנו את בית המקדש בתפארתו, זכרנו איך הרגשנו את נוכחות ה' בכל רגע ורגע, את הקדושה שבארץ הקודש.
ואז באו שובנו, הבבלים הגאים והחלו להתהולל בנו: "שירו לנו מִשִּׁיר צִיּוֹן!" פקדו עלינו.
הם ביקשו לשעשע את עצמם בשירים ששרנו לה' בבית המקדש.
הלויים תלו את כינורותיהם על עצי הערבה וגעו בבכי. "איך נִשְׁרִי אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדָמַת נָכָר?"
באותו רגע נשבענו יחד שלעולם לא נשכח את ירושלים. שלא יעבור יום שבו לא נזכיר את עיר הקודש, גם בעצב וגם בשמחה. קראנו כולנו בקול גדול: "אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי.
תִּדְבֹק לְשׁוֹנֵי לֶחֶפִי אִם לֹא אֶזְכְּרֶנּוּ, אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחֹתִי".

שלב א': אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי (מליאה וזוגות)

- נשאל את התלמידים האם הם מכירים את המזמור.
- נקרא את המזמור:

"עַל נְהָרוֹת בָּבֶל, שָׁם נִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן.
עַל עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ כְּנָרוֹתֵינוּ.
כִּי שָׁם שָׁאֲלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבָרֵי-שִׁיר, וְתוֹלְלֵנוּ שְׂמִיחָה
שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן.
אֵיךְ נִשְׁרִי אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדָמַת נָכָר?
אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי.
תִּדְבֹק לְשׁוֹנֵי לֶחֶפִי אִם לֹא אֶזְכְּרֶנּוּ,
אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחֹתִי"

ימי תשועה, שכבה בוגרת
שיעור 6 – געגועים לעיר המקדש
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

(תהלים קל"ז, א' ו')

- נספר כי זוהי הגלות הראשונה, גלות בבל. המזמור מתאר את הקושי העצום לעזוב את הארץ ולצאת לנכר.
- נדון:
 - מה השבועה שנשבעו הגולים? האם עם ישראל לאורך הדורות קיים את השבועה?
 - מדוע לדעתכם ביקשו הגולים להישבע על זכירת ירושלים? ממה חששו?
- נספר שלאורך כל הגלות הארוכה, בכל מקום ומקום כספו יהודים לציון. הם לעולם לא שכחו את ירושלים ואת בית המקדש וחלמו על היום בו ישובו הביתה.
- העשרה: נזכיר את מכתב הרמב"ן אל בנו מהשיעור הקודם, וכן את רבי יהודה הלוי בפיוט "ליבי במזרח ואנוכי בסוף מערב": לְבִי בְּמִזְרַח וְאֲנֹכִי בְּסוֹף מַעֲרָב / אֵיךְ אֶטְעֶמָה אֶת אֲשֶׁר אֶכֶל וְאֵיךְ יַעֲרֵב / אֵיכָה אֲשַׁלֵּם נְדָרֵי וְאֶסְרִי / בְּעוֹד צִיּוֹן בְּחָפֶל אֲדוֹם וְאֲנִי בְּכַבֵּל עָרֵב / יָקָל בְּעֵינֵי עֶזְבָּ כָּל טוֹב סָפְרָד / כְּמוֹ יָקָר בְּעֵינֵי רְאוּת עֲפֹרֹת דְּבִיר נְחָרֵב.
- נשאל: כיצד קיימו היהודים לאורך הגלות את השבועה "אִם אֶשְׁכַּח? יְרוּשָׁלַם"? (השארית קטע לא מסויד בבית זכר לחורבן, אזכור ירושלים בשמחות, שבירת כוס בחתונה, צומות שנקבעו זכר לחורבן).
- נוסיף ונספר על יהודי מרוקו שהקפידו לשנן כל יום את המילים: "אִם אֶשְׁכַּח? יְרוּשָׁלַם" תִּשְׁכַּח מִיָּנִי" וכן נהגו לייחד מקום גבוה לשם עלו בשלושת הרגלים כדי לזכור את ירושלים.

שלב ב': מרחוק ישתחו לירושלים הקדושה (מליאה)

- נציג בפני הכיתה תמונת מדליה (נספח 1).
- נספר כי זו מדליה ממלכתית בהנפקת החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות. את המדליה עיצבו האמנים יוסף אליאס ועלמו אישטה, אמנים יוצאי יהודי אתיופיה.
- נתבונן על האיורים ועל התמונות וננסה ללמוד מתוכם על יהודי אתיופיה: כפר באתיופיה, קס, בית כנסת ומעליו מגן דוד, כלי עבודה המייצגים מלאכות שבהם עסקו יהודי אתיופיה. בחלק העליון מתואר חג הסיגד והעלייה להר.
- נספר בקצרה על חג הסיגד: חג הסיגד חל בכל שנה בתאריך כ"ט בחשוון (50 יום לאחר יום הכיפורים, מקביל ל- 50 הימים בין פסח לשבועות). חג זה הוא מועד מרכזי בלוח השנה של יהודי אתיופיה. בחג הסיגד יהודי אתיופיה מחדשים ומזכירים את הברית שנכרתה בין ה' לעם ישראל במתן תורה בהר סיני, וחודשה בזמן שיבת ציון על ידי עזרא הסופר.
- יהודי אתיופיה ממשיכים מסורת זו של חידוש הברית בכל שנה ושנה כדי להזכיר לבני הקהילה את חשיבות קיום חלקנו בברית - שמירת מצוות התורה. באמצעות צום ותפילות מקיימים יהודי אתיופיה חשבון נפש ותיקון ציבורי.
- היבט נוסף של החג הוא הגעגועים לירושלים והשאפה להגיע לארץ ישראל. בשבתם באתיופיה האמינו היהודים שהודות למחויבותם לברית עם ה' המתבטאת בקיום המצוות הם יזכו להגיע

ימי תשועה, שכבה בוגרת שיעור 6 – געגועים לעיר המקדש מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

לארץ ישראל ולירושלים. היבט זה חשוב גם היום מכיוון שיהודים רבים עדיין חיים בגולה והתפילות של העם היהודי לבניית בית המקדש נמשכות.

- נסביר שזהו צד אחד של המדליה. את הצד השני של המדליה התלמידים יעצבו בעצמם.
- נתחלק לארבע קבוצות.
- נחלק לכל קבוצה סיפור (נספח 2). הסיפורים מבטאים געגועים וציפייה לבית המקדש.
- נבקש מכל קבוצה :
 - לקרוא את הסיפור.
 - לעצב מדליה שתבטא את עיקר הסיפור, את המסר.
 - לבחור משפט מהסיפור שריגש אותה ושהיה משמעותי עבורה
 - לכתוב את המשפט על גבי המדליה שעיצבה.
- נערוך סבב בו כל קבוצה בתורה תציג את המדליה והכיתוב שעליה ותספר במליאה כיצד המדליה קשורה לסיפור שקיבלה.
- נציג את הצד השני של המדליה האמיתית (נספח 3).
- נשווה בין המדליות של התלמידים למדליה המקורית.
- נתלה את הכרטיסים והמדליות בסביבת הלמידה.
- אפשרות נוספת: נבחר כרטיס אחד מתוך ארבעת ההצעות ונקרא אותו במליאה. נבקש מכל קבוצה ליצור את הצד השני של המדליה בהשראת הסיפור.
- נדון: גם אנחנו מבינים שבית המקדש חרב. האם גם אנו בוכים ומתאבלים כמו יהודי אתיופיה? מדוע? מה ניתן ללמוד מיהודי אתיופיה בהקשר הזה?
- נשאל: כיצד קרה שיהודי אתיופיה לא שמעו על חורבן הבית?
- נסביר על פי המידע הבא :
 - יהודי אתיופיה היו מנותקים במשך אלפי שנים משאר אחיהם ברחבי תבל. ככל הנראה הנתק החל כבר לאחר חורבן בית ראשון, בשנת 586 לפני הספירה (כלומר, לפני למעלה מ-2500 שנה).
 - עם חורבן בית ראשון ירדו הגולים דרך מצריים לאתיופיה (היא כוש המקראית). לאחר חורבן בית ראשון, בני ישראל גלו לבבל למשך 70 שנה וחזרו משם לירושלים בהנהגתו של עזרא הסופר. הייתה קבוצת גולים אחת שהרחיקה עד אזור אגס טאנה שבצפון אתיופיה והם לא נמנו עם שבי ציון. ניתן להניח כי הם התאקלמו במקום והעדיפו להישאר.
 - ידוע כי בני העדה כלל לא ידעו על חורבן בית שני וחורבן ירושלים. אחת הראיות לכך היא העובדה שבני קהילת ביתא ישראל לא חגגו את חג החנוכה, שנקבע לציון טיהור בית-המקדש ונס פך השמן, בימי החשמונאים.
 - מנהגי העדה דומים למנהגי היהודים בזמן בית המקדש הראשון. לדוגמא - אופן ניהול התפילות: כוהני העדה היו קוראים מספר התורה ומזמרים, כאשר כל הקהל עומד מאחוריהם, בדומה לנהוג בבית-המקדש. דוגמא נוספת: ההיצמדות לתורה

ימי תשועה, שכבה בוגרת
שיעור 6 – געגועים לעיר המקדש
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

שבכתב וקיום המצוות ככתבן וכלשונן, ללא פרשנות של תורה שבעל-פה. אנשי העדה הקפידו לקיים מצוות שהיו נהוגות בימי התנ"ך (דיני טומאה וטהרה, אפר פאה אדומה וכדומה).

שלב ג': תפילותיו ותחנוניו של משה רבנו פתחו מעין עמוק של געגועים לארץ ישראל (מליאה)

- נציג בפני הכיתה תמונת אנדרטה (נספח 4)
- נשאל: מה אתם רואים בתמונה?
- נספר כי בהר הרצל הקימו אנדרטה להנציח את כל אותם יהודי אתיופיה שחרפו נפשם לעלות ארצה ונספו בדרך.
- נקרא את הכיתוב שעל האנדרטה: "יזכור עם ישראל את בניה ובנותיה של הקהילה היהודית באתיופיה, גברים ונשים, זקנים וטף. מאות במספר שחרפו את נפשם, שקמו וצעדו אל ארץ אבותיהם, לציון ולירושלים, אך לא עמדו להם כוחם וגבורתם ולא זכו להגשים את משאת נפשם. יהי זכרם נצור לנצח בקרבנו ועלילות דרכם נר לרגלנו עד עולם."
- נתאר את גודל הסבל של אותם יהודים שמתו בדרך ולכל אותם אלו שאבדו את יקיריהם.
- נשאל: מניין שאבו את הכוח לעבור את כל הייסורים? (נאזין לתשובות).
- נאמר: ציון והמקדש היו משאת נפשם של היהודים. הגעגועים והכמיהה נתנו את הכוח למסור את הנפש.
- נסביר: כשיש משהו בעולם שמאוד רוצים ומצפים - זה נותן כוח ותקווה. אותם געגועים שהתגעגעו במשך אלפי שנים נתנו לאנשים את הכוח למסור את נפשם ולהגיע לכאן. בכך הם חינכו את הדורות הבאים שזכו להגיע לכאן עד כמה חשובה הארץ.
- נספר על משה רבנו בהתחננו לה' כדי להיכנס לארץ ישראל, ולא עזרו לו כל תחנוניו. ה' אמר לו להפסיק להתפלל כי אל הארץ לא יבוא. תפילותיו של משה רבנו לא נענו, אבל בעצם התפילה ומשאת נפשו להיכנס לארץ הטביע בעם ישראל את התכונה של הרצון החזק לשוב לארץ, את הגעגועים. געגועים אלו ושמירת השבועה הביאו אותנו לבסוף אל הארץ.
- נתאר מה היה קורה בגלויות השונות אלמלא קיום השבועה (הכמיהה לציון והגעגועים העזים לארץ היו הגורם לשמירה על הזהות היהודית ולמסירות הנפש למען החזרה לארץ. במיוחד נכון הדבר לגבי יהודי אתיופיה שהיו מנותקים משאר התפוצות. אלמלא זיכרון ירושלים היו נטמעים בין הגויים).

סיכום : האם גם אני מתגעגע? (עבודה יחידנית ומליאה)

- נשאל: אנו נולדנו בארץ, אך האם גם בנו קיים געגע? כמיהה למשהו שישנה את המציאות שלנו ברמה הלאומית?
- נבקש להתרכז ולחשוב: מהי משאת הנפש שלך? למה אתה / את כמהה ומתגעגע/ת ברמה הלאומית? נכוון למשהו שמשותף לכל עם ישראל.

ימי תשועה, שכבה בוגרת
שיעור 6 – געגועים לעיר המקדש
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

- נבקש מכל תלמיד לצייר על דף נייר את יד ימינו ולכתוב עליה את הגעגוע שלו (תשובות אפשריות: משיח, נבואה, הרגשת ה', בניין בית המקדש, חזרה לחבלי מולדת ...)
- נאמר שגם אנחנו בכיתה נשאיר "אמה על אמה" זכר לחורבן. את זה נבנה מיד ימין של כל אחד. נבקש מהתלמידים להדביק את הידיים אחד על יד השני בצורת ריבוע, זכר לחורבן ולהשאיר מקום במרכז.
- נבקש מהתלמידים לכתוב כרזה: "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני" ונתלה במרכז.
- נסיים ונאמר שהכיסופים והכמיהה שביטאנו הם אלו שיקרבו אותנו אל בנין ירושלים.

המסע אל ירושלים (תיאור עלית יהודי אתיופיה במבצע משה - 1985)

גרתי בכפר קטן רחוק מאד מכאן. התפרנסנו מחקלאות, הייתה לנו חלקה קטנה של ירקות וקנה סוכר. המקום ממנו באתי הוא חם מאד ובכלל לא דומה למזג האוויר בארץ ישראל. את האינג'רה, הלחם שלנו, אפינו בבית. את בגדינו כיבסנו בנהר ואת הבית הארנו בשמן ונרות. את המים שאבנו מהבאר כי לא היו ברזים. מאז שאני זוכר את עצמי אני זוכר את ירושלים ואת בית המקדש. החלום הגדול ביותר של כולנו, כל קהילת "ביתא ישראל" הוא להגיע לארץ ישראל. כשסבא מספר על בית המקדש יורדות לו דמעות מהעיניים. סבא הוא "קייס" - הוא הרב והמנהיג של הכפר. בבית שלנו בתוך ארון עם סמל של מגן דוד אנו שומרים על הספר הקדוש לנו שנקרא "אורית", שם כתובים חמישה חומשי תורה וחלק מספרי הנביאים. יש לנו גם ספר על השבת. כבר אלפי שנים שהקהילה שלנו חיה כאן אבל אף אחד לא שוכח ולו ליום אחד את בית המקדש שבירושלים. במיוחד אני מתרגש כשאני רואה את החסידות. הן מגיעות לכאן בנדודיהן לארצות החמות ומכאן חוזרות לארץ ישראל. בחלומי אני רוכב על אחת מהן והיא מביאה אותי אל בית המקדש. יום אחד אמרה אימא: "מחר הולכים לירושלים!" רציתי לצרוח משמחה אבל ידעתי שמוכרחים לשמור על זה בסוד. אסור שהגויים ידעו... כך יצאנו מהבית ועזבנו את הכפר, משפחות רבות מקהילת "ביתא ישראל". הזקנים רכבו על חמורים ואנו הלכנו ברגל. המסע נמשך ימים רבים. יום אחד הגענו למדבר שומם, מקום של חיות רעות ושודדים. המים נגמרו והיינו בסכנת חיים. בקושי רב המשכנו ללכת. לצערי היו אנשים שלא החזיקו מעמד ומתו בדרך. גם אימא שלי חלתה ואני התפללתי כל הזמן שהיא תחזיק מעמד. אחרי הליכה קשה ראינו נהר זורם. כל כך שמחנו! נשארנו כמה ימים בקרבת הנהר ואספנו כוח כדי להמשיך את המסע. אימא שלי הרגישה יותר טוב והתאוששה, תודה לאל. בסוף הגענו לסודן, שם שיכנו אותנו במחנות. רבים מאיתנו חלו ומתו. המתנו חודשים רבים שיגיע היום ונראה את ירושלים. יום אחד התגשם החלום. ראיתי חסידה גדולה ולבנה ומישהו אמר לי שכתוב עליה "ישראל". נכנסנו אל תוך בטן החסידה והיא עפה לירושלים כשאנו בתוכה. כל כך שמחנו, ידענו שעוד מעט נגיע לבית המקדש.

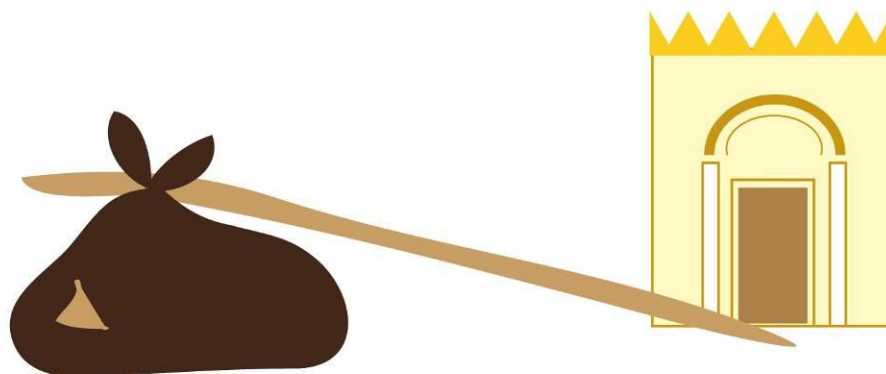
בית חלומותיי - מתוך סיפורו של יאיו אברהם

בית המקדש עבורנו, כל עולי אתיופיה, הוא ערך עליון. יהודי אתיופיה ביקשו תמיד להגיע לירושלים ולבית המקדש והקריבו המון קרבנות אישיים בדרך. חברי הקהילה היו בטוחים שהמקדש עדיין קיים. כך התחננו, על התקווה שיום אחד נגיע לירושלים ונקריב קרבנות במקדש. הכמיהה לציון ולירושלים הייתה קיימת בקרבנו תמיד, מאז ומעולם.

לפני כשלושים שנה בני הקהילה הגיעו למצב שבו לא היו מסוגלים עוד להמתין לגאולה. רבים החלו לצאת ברגל מהמדינה. הם הלכו דרך צפון אתיופיה לכיוון סודן. קרוב ל-4,000 מחברי קהילת ביתא ישראל נספו אז במדבר סודן. רבים נשדדו ו/או נרצחו. הם הלכו שבועות וחודשים, ימים ולילות על מנת להגיע לציון. גם כשתמו המים והמזון הם לא הסתכלו אחורה. הם לא שמעו אז על תל אביב או חיפה - רק על ירושלים ובית המקדש.

גם אחרי שהגעתי לכאן, כילד קטן, לקח לי עוד שש שנים לקלוט שהמקדש חרב. כשהבנתי זאת התפרצתי ואמרתי שאם אין מקדש אני מעדיף למות, שהרי אם כך מה אני עושה פה? ולשם מה עברתי את כל הייסורים? לא הבינו אותי וחשבו שהשתגעתי. במאהל המחאה סיפרו לי משתתפים אחרים שכשנחשפו בבתי הספר בארץ לראשונה לקיומו של צום תשעה באב, והתברר להם שהוא מתקיים לציון חורבן הבית - הם פרצו בבכי.

עבורנו, כל ביתא ישראל, ירושלים איננה סתם עיר. גם כיום, כישראלי מהשורה, כל עוד נשמתי בי בית המקדש יישאר תמיד רלוונטי (מתאים להיום) אצלי. כך גדלתי, כך חונכתי, רק בשל כך הייתה בי הכמיהה להגיע לירושלים. גם היום אינני מסוגל לגור במקום אחר מלבד בירושלים, כי ככלות הכול, העובדה שהמקדש נחרב איננה אומרת שהוא לא מסוגל להיבנות בימינו מחדש.

סיפורה של קרן גוטליב - מורה לילדי יהודי אתיופיה (ממבצע שלמה 1991)

"היום ראש חודש ניסן. זהו חודש שבו אנו חוגגים את חג הפסח", פתחתי את השיעור. "פסח הוא אחד משלושת הרגלים. בפסח נהגו כל היהודים לעלות לירושלים, לבית המקדש". "המורה, היית פעם בבית המקדש?" שאל אחד התלמידים. חייכתי אליו, "הוא מבולבל מעט", חשבתי. "לא מה פתאום, זה היה ממש מזמן", עניתי. התלמיד התעקש, ואליו נוספו כמה זוגות עיניים: "כן, בסדר, מזמן, אבל את היית שם? היית בבית המקדש פעם מזמן?" שוב חייכתי, הפעם קצת מבולבלת. חשבתי לעצמי: "מה, הוא לא מבין? אולי העברית שלי קשה לו?" החלטתי להסביר בבהירות: "לא, מה פתאום. זה היה לפני הרבה מאד שנים. לפני הרבה זמן, הרב לפני שנולדתי!", קיוויתי שהפעם הבהרתי את עצמי כראוי.

אך כעת שאר התלמידים הצטרפו אלי, ושאלו בהמולה ביחד: "אף פעם לא היית שם?" "המורה, איך זה להיות בבית המקדש?"

"איך נראה בית המקדש?"

"שקט!" ניסיתי להרגיע את הרוחות. "תקשיבו, אין בית מקדש! היה מקדש לפני הרבה מאד שנים, אבל היום אין! הוא חרב! הוא נשרף! אני לא הייתי שם, אבא שלי לא היה שם, סבא שלי גם לא! כבר אלפיים שנה אין בית מקדש!" ההמולה בכיתה רק התגברה יותר ויותר. הם התחילו לדבר באמהרית, מתווכחים, מתרגמים, מסבירים וצועקים... כשהפעמון צלצל הם אספו את חפציהם ורצו הביתה.

יצאתי מבית הספר מותשת ומבולבלת לגמרי. למחרת תכננתי ללמד חשבון והנדסה. האמת ששכחתי לגמרי מכל הסיפור. הגעתי לשער בית הספר. השומר שעמד בשער קיבל את פני במבט קצת מבוהל. הוא הצביע לעבר פתח בית הספר. הרמתי את מבטי וראיתי שם התקהלות לא קטנה של עולי אתיופיה מבוגרים, כנראה הוריהם של התלמידים שלי. מה הם עושים פה? ועל מה כל הצעקות שלהם? ניגשתי אליהם, מנסה להבין מתוך מעט האמהרית שהבנתי, על מה כל הרעש? כשהתקרבותי אליהם, פתאום השתרר שקט גמור. אחד המבוגרים שידע עברית ברמה טובה יותר, שאל אותי: "את המורה של הילדים שלנו? הילדים חזרו אתמול הביתה, ואמרו לנו שהמורה שמלמדת אותם, סיפרה להם שאין בית-מקדש בירושלים. מי יכול להגיד להם דבר כזה?", הוא הביט עלי במבט כועס.

"אני אמרתי להם. דיברנו על בית המקדש והרגשתי שהם קצת מבולבלים, אז הבהרתי שבית המקדש נשרף לפני אלפי שנים ושהיום אין לנו שום בית-מקדש, זה הכל. על מה כל המהומה?"

הוא הביט עלי במבט לא מאמין. "מה? על מה את מדברת?" עכשיו הייתי עוד יותר מבולבלת. "אני לא מבינה. על מה כל הכעס? פשוט הזכרתי להם שבית המקדש נחרב ושאינו קיים היום". האיש פנה לשאר חבריו, ותרגם עבורם בגמגום ובקול רועד את דברי.

פתאום ההמולה התחדשה, אך בטונים גבוהים יותר מאשר קודם.

הנציג שלהם השתיק את רעיו ושוב פנה אלי. "את בטוחה?" לא הבנתי על מה הוא מדבר. "מה בטוחה? אם בית המקדש חרב? ברור שאני בטוחה!", לא הצלחתי להסתיר את החיוך מעל פני. "איזו סיטואציה מוזרה", חשבתי לעצמי.

האיש שוב פנה לחבריו ובטון דרמטי תרגם את דברי. נראה היה שבשלב הזה סוף-סוף הובן המסר, אך כעת התחיל מחזה שונה; אישה אחת נפלה על האדמה, השנייה פרצה בבכי קורע לב, גבר שעמד לידם הביט בי כלא מאמין. קבוצה של שלושה גברים התחילו לדבר ביניהם בשקט, מילים מהירות, מבולבלות ומתקשות להאמין; הילדים עמדו בצד, הביטו במתרחש במבוכה ניכרת; אישה נוספת פרצה לפתע בבכי נרגש; בעלה ניגש וניסה להרגיע אותה.

עמדתי מולם והייתי המומה. הרגשתי כאילו הבאתי אליהם בשורת איוב שהייתה קשה מנשוא. כאילו בישרתי להם על מותו של אדם אהוב. עמדתי מול קבוצת יהודים שממש התאבלו על חורבן בית המקדש שבירושלים!

סופר על-ידי קרן גוטליב באתר "אש" <http://www.aish.co.il/h/yy/48848787.html>

סיפורו של יעקב, מדריך מהסוכנות היהודית ממבצע משה

לקחתי את כל הקייסים, מנהיגיה הרוחניים של קהילת "ביתא ישראל" לטיול בירושלים, העיר עליה חלמו כל השנים. מבחינתם ירושלים הייתה כל ארץ ישראל. התחנה האחרונה לאותו יום הייתה רחבת הכותל. אחד הקייסים הרים את ידו ושאל: "איפה ירושלים?" עניתי לו: "כל היום היינו בירושלים ועכשיו אנו בכותל". הקייס המשיך לשאול: "איפה בית המקדש?" הצבעתי לכיוון הר הבית ואמרתי: "שם היה בית המקדש". לפתע כולם נפלו על רחבת הכותל, כבשו פניהם בקרקע והתחילו בוכים כילדים. (מתוך "מסיני לאתיופיה", הרב שרון שלום)

סיפור דומה סופר מפי מדריך טיולים אחר:

בשלושת השבועות, התקופה בין י"ז בתמוז ל- ט' באב הדרכתי קבוצה מיהודי אתיופיה בירושלים.

עמדנו על הר הצופים ומשם ראינו את הר הבית.

הסברתי בצורה פשוטה כמו שאני מסביר תמיד לקבוצות אותם אני מדריך ששם היה בית המקדש שנחרב לפני 2000 שנה. "כיום", הסברתי "עומד שם מסגד". לפתע השתטחו האנשים על הרצפה והחלו לצעוק ולבכות בצורה נוגעת ללב. הייתי המום. המתרגם שלהם אמר: "תבין, ברגע זה החרבת להם את בית המקדש. הם הגיעו במיוחד לישראל כדי לעלות לרגל לראות את בית המקדש ואתה מספר להם שהוא נחרב?!" לפתע הבנתי איך נראה יהודי שחווה את חורבן הבית לראשונה בחייו.

"יזכור עם ישראל את בניה ובנותיה של הקהילה היהודית באתיופיה, גברים ונשים, זקנים וטף, מאות במספר, שחרפו את נפשם. שקצו וצעדו אל ארץ אבותיהם, לציון ולירושלים, אך לא עמדו להם כוחם וגבורתם ולא זכו להגשים את משאת נפשם. יהי זכרם נצור לנצח בקרבנו ועלילות דרכם נר לרגלנו עד עולם"

צילום: מיכאל יעקובסון